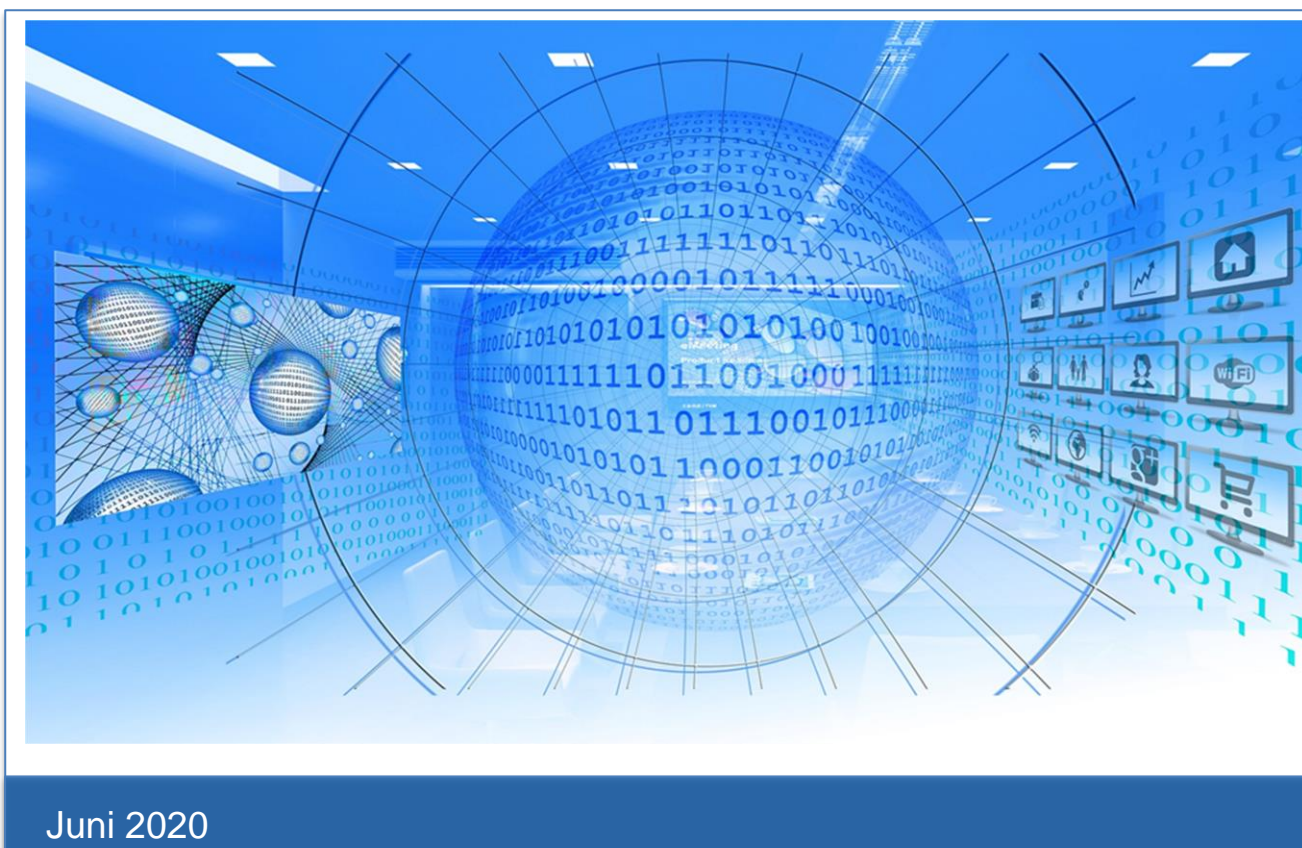

ÖPPEN PROGRAMVARA I EUROPEISKA UNIONEN

Sammanfattning

Juni 2020

ÖPPEN PROGRAMVARA I EUROPEISKA UNIONEN

Projektteam:

Michał Kazimierczak, ekonom vid EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, praktikant vid EUIPO

Nathan Wajsman, chefsekonom vid EUIPO

Författarna vill tacka Catalina Martínez från spanska nationella forskningsrådet (CSIC) och Alex Sander från Free Software Foundation Europe (FSFE) för värdefulla synpunkter på ett tidigare utkast till denna rapport.

Upphovsman till omslagsbilden är Gerd Altmann. Bilden är licensierad enligt villkoren för Pixabay License <https://pixabay.com/es/service/license/>

SAMMANFATTNING

Genom förordning (EU) nr 386/2012 har Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter (observatoriet) tilldelats arbetsuppgifter för att öka förståelsen för immateriella rättigheters värde och främja utbytet av information om nya konkurrenskraftiga affärsmodeller som breddar det lagliga utbudet av kulturellt och kreativt innehåll. Inom detta behörighetsområde tar observatoriet fram forskningsrapporter med information om olika sammanhang där immateriella rättigheter används och betydelsen av immateriella rättigheter för enskilda företag och den europeiska ekonomin. Denna rapport är inriktad på öppen programvara, som ofta ses som ett alternativt sätt att organisera innovationsverksamhet på inom programvaruindustrin.

I rapporten undersöks hur omfattande användningen av licenser för öppen källkod är bland kommersiella företag i programvarusektorn i Europa. Rapportens fokus ligger på hur dessa företag använder formella immateriella rättigheter för att upprätthålla sina affärsmodeller som inbegriper programvara med öppen källkodslicens.

Öppen programvara uppkom som en reaktion på utvecklingen inom programvaruindustrin, de innovativa särdragen inom denna sektor och osäkerheterna kring immaterialrättsligt skydd av programvara. De stegvisa innovationerna inom programvaruutvecklingen gör att programkoden lätt kan återanvändas. Nätverksekonomier är viktiga och gynnar lösningar för bred programvaruspridning. Orsaken till populariteten hos öppen programvara kan kopplas till den kulturella preferensen att dela programvara hos de tidiga programvaruutvecklarna. Programvaror har också vissa särdrag som inte alltid passar in i det nuvarande systemet för immaterialrättsligt skydd. Detta kan leda till att affärsinriktningen ändras från själva programvaran till produkter och tjänster som programvaran kompletteras med. Det får konsekvenser för programvaruföretagens affärsmodeller och sättet på vilket de använder immateriella rättigheter för att upprätthålla affärsmodellerna.

Denna studies huvudsakliga bidrag är en analys av resultaten av en undersökning som genomförts på ett urval om 1 364 företag med säte i EU som är verksamma inom programvarusektorn. Analysen visar att öppen programvara har blivit en integrerad del av programvaruföretagens affärsmodeller. De flesta av företagen uppmuntrar sina anställda att utveckla eller använda program med öppen källkod i arbetet. De senaste åren har de flesta företag i undersökningen antingen upprätthållit eller ökat sitt engagemang när det gäller att utveckla eller använda öppen programvara. Öppen programvara ger vissa konkreta fördelar som inte bara rör lägre kostnader. Genom att införliva öppen programvara i sina affärsmodeller kan företagen få strategiska fördelar relaterade till den bredare programvaruspridningen och en större kunskapsreserv som de kan utnyttja. Data från undersökningen visar att öppen programvara inte begränsar utan snarare breddar affärsmöjligheterna för programvaruföretagen och att de flesta av dem betraktar öppen programvara som en möjlighet för sin affärsmodell snarare än ett hot mot den. Andelen företag som etablerar sig i branschen är hög och många nya företag uppger att öppen programvara haft stor betydelse när beslutet togs att starta företaget. Mer än en tredjedel av de unga företag som utvecklar eller använder öppen programvara uppger att den var avgörande för att starta verksamheten.

Företag som låter sina anställda syssla med utveckling av öppen programvara på arbetet är något mer skeptiska till det nuvarande systemet med immaterialrättsligt skydd än motsvarande företag där

engagemanget i öppen programvara är mindre. Informella och formella metoder för immaterialrättsligt skydd är dock viktiga för att de ska kunna omvandla marknadsmöjligheter kopplade till öppen programvara till lönsamma affärsmodeller. Svaren i undersökningen visar att ju större andel av intäkterna som härrör från försäljning av licenser hos företag som utvecklar öppen programvara, desto intensivare är användningen av proprietära licenser. Företag vars andel av inkomsterna från licensförsäljning är förhållandevis lägre är mer benägna att använda öppna licenser för programvaruspridning. Deras incitament för att bidra till öppen programvara beror dock på det immaterialrättsliga skyddet för de varor och tjänster som den öppna programvaran kompletteras med. Den populäraste strategin hos dessa företag bygger på att utveckla tjänster som den öppna programvaran kompletteras med eller på att bygga in programvara i fysiska produkter.

Beroende på hur engagerade företagen är i öppen programvara kan man se vissa skillnader när det gäller deras användning av immaterialrättsligt skydd och deras bedömning av hur effektiva olika åtgärder för immaterialrättsligt skydd är. Företag som inte sysslar med öppen programvara tenderar att förlita sig mer på patent, företagshemligheter och formgivningar, medan företag som utvecklar öppen programvara förlitar sig mer på upphovsrätt, domännamn på internet och informella åtgärder för immaterialrättsligt skydd. Användningen av varumärken ser nästan likadan ut hos olika grupper av företag. Skillnaden mellan företagen är inte lika uppenbar i deras bedömning av hur effektiva olika åtgärder för immaterialrättsligt skydd är. I själva verket är det en större andel bland de programvaruutvecklande företagen som ser upphovsrätt, varumärken och formgivningar som effektiva åtgärder för skyddet av varor och tjänster än bland företagen som inte utvecklar öppen programvara. Detta tyder på att företag som utvecklar öppen programvara kan avstå från proprietära licenser till programvara genom att de förlitar sig på det immaterialrättsliga skyddet för andra delar av sina affärsmodeller.

Analysen av undersökningen tyder på att företagens engagemang i öppen programvara drivs av de lägre kostnaderna och de strategiska fördelarna med den decentraliserade processen i utvecklingen av öppen programvara. Engagemanget drivs alltså mindre av ideologiska motiv. Utvecklingen och användningen av programvara med öppen licens ger företagen fördelar genom att det öppnar upp nya affärsmöjligheter som bygger på tjänster och produkter som den öppna programvaran kompletteras med. Den gynnar också aktörerna inom utveckling av öppen programvara eftersom det kommersiella intresset hos företag ger ett stabilare och mer långsiktigt perspektiv på utvecklingen av öppen programvara.

Styrningen av öppen programvara och effektiviteten hos affärsmodellerna som bygger på öppen programvara är starkt beroende av användarnas efterlevnad av licensvillkoren för öppen programvara och av upphovsrättsliga bestämmelser. Detta bekräftar hur flexibelt det nuvarande systemet för immateriella rättigheter är. Det gör att nya metoder för innovationsstyrning kan utvecklas, vilket bidrar till bredare spridning av innovativa produkter samtidigt som företagens möjligheter att dra nytta av sina innovationer bevaras.

ÖPPEN PROGRAMVARA I EUROPEISKA UNIONEN